

1709, 5
6
DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA,

De
**PRINCIPE LEGIBUS
SOLUTO,**

Quam
DIVINA ANNUENTE GRATIA,
RECTORE HUIJUS UNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO,
REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO DOMINO,
DOMINO

**PHILIPPO WILHELMO,
S.R.I. COMITE de BOINEBURG,**

SACRÆ CÆSARÆE MAJESTATIS CONSILIARIO INTIMO &
CAMERARIO, nec non METROPOLITANARUM ECCLĒ-
SIARUM MOGUNTINÆ & TREVIRENSIS CA-
NONICO CAPITULARI SENIORE,
EMINENTISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS MOGUNTINI CON-
SILIARIO INTIMO, ac CIVITATIS TERRITORIÏ que
ERFURTENSIS PRO-PRINCIPE &c. &c.
PRO-RECTORE MAGNIFICO,

p. 206
DN. JOANNE PHILIPPO Streit/J.U.D.

Regiminis Electoralis Moguntini Consiliario, & Facultatis

Juridicæ p. t. DECANO,

Ex DECRETO & AUTHORITYTE MAGNIFICI JCTORUM ORDINIS
IN ACADEMIA ERFURTENSI,

PRO LICENTIA,

Summos in Utroque JURE HONORES & PRIVILEGIA

DOCTORALIA capessendi,

In Auditorio Juridico Majori

Die 17. Aprilis 1709. horis consuetis,

publicè defender

JOHANNES CHRISTIANUS Schelle/

In Acad Lipsiensi Moralium & Politicæ P.P. Ordin.

ERFORDIÆ, Typis Groschianis, Acad. Typogr.

§. I.

Pro varia populorum natura variaque imperandi forma, leges diversæ latæ sunt, & feruntur, sine quibus ea obtineri non possunt, quæ ad convenientem Reip. vitæque conservationem ac felicitatem statu suo dignam pertinent. Asiaticos enim populos, si quis aliis legibus, quam quibus Turcæ reguntur, domare vellet, imperium sine dubio mox interiturum haberet, quoniam in iis regionibus cœlum & educatio, fervilis naturæ producit populum, quem tali ratione tractari necessarium est. Aliis vero Europæ populis si quis easdem leges dictare vellet, Principatus ipsius non subsisteret. Hinc nemo inficias ibit, in ferendis legibus summam prudentiam adhibendam esse, ita ut, sicut equorum domitor prius animalis naturam & peculi-

ares dotes explorat ante quam determinare possit, quæ freni species equo alicui conveniat; Ita legislator leges dare nequeat, nisi prius naturam & affectus, qui in populo suo prævalent, accurate cognoverit.

§. II.

Ut autem subjectum obstringatur legum vinculo, requiritur ut usu rationis polleat; Lex siquidem dirigere non potest eos, qui sunt inhabiles ad vim legis intelligendam. Hinc infantes, furiosi, mente capti, legibus non tenentur. Si tamen furiosum, aut mente captum inducas, ut hominem perimat, aut flagitium aliud committat, tunc graviter peccas, quia furioso uteris tanquam instrumento, ad facinus perpetrandum, adeoque facti improbitas tibi tanquam causæ principali adscribitur. Similiter si ebrio, aut etiam illi, qui legem inculpabiliter ignorat, actum, jure prohibitum suadeas, culpa non vacas; quia concurris tanquam causa ad actum illicitum.

§. III.

Requiritur insuper, ut sis verus vel quasi subditus

ditus illius Reipublicæ; pro qua lex lata est. Etenim obligatio legis supponit ex parte obligantis, potestatem in personam, adeoque nisi legislatori subfis, non poteris ab eodem legum vinculo constringi. Dubitatur tamen de multis, an teneantur legibus? Sic disputatur à nonnullis de Principe, Clericis, de absentibus loco, in quo habent domicilium, de vagabundis, &c. Ego in præsentiarum brevissimis disquiram, num Princeps sit solutus legibus, num iisdem teneatur?

§. IV.

Divinis legibus Princeps solutus non est, quia his inferior. Indigna igitur vox est Julix ad privignum Anton. Caracallam: *Si libet, licet; An nescis Imperatoris esse leges dare, non accipere?* Detestanda quoque sententia iudicum ad Cambysen: *nullam se invenire legem, que sinat fratri nubere sororem, sed aliam, qua Regi Persarum liceat facere quicquid libet.* Difficile tamen est, Principem ad harum semper legum observantiam adigere. Unde Justinianus in Novell. 23. c. 2. dicit: *Quis tanta majestatis est, ut nolentem principem possit coarctare?*

A 3

§. V.

§. V.

Neque à Naturalibus legibus erit immunis, quatenus hæ sunt regulæ humanarum actionum, quibus ea jubentur aut vetantur, quæ creaturæ rationali, qua tali, sunt consentanea, aut dissentanea. Hinc decreta Juris naturæ mutare, & Neronis in matrem ac uxorem parricidia, Caracellæ & Tiberii fratricidia, Augusti, Tiberii, Vitelii, Vespasiani Sodomiam approbare, & per consequens explicitis licita facere non potest.

§. VI.

Quantum ad Jus Gentium, vocabulo hoc aliquando id designatur quod ob utilitatem aliquam sine obligatione mutua apud plures gentes receptum est, quanquam sine respectu ad communem earum felicitatem; Quod jus, civile apud plures populos receptum dici potest, appellaturque inproprie Jus Gentium ideo, quia usu plurium gentium commendatur. Et hoc à quavis gente pro lubitu mutari potest. Jus Gentium vero proprie dictum, quod inter gentes quæ tales, cum mutua obligatione receptum est, v.g. inviolabilitas
nega-

legatorum, ab una sola Gente mutari nequit, ita
ut obligatio ejus quoad hanc Gentem desinat,
Proinde Princeps hoc Jure *proprie* ita dicto te-
netur.

§. VII.

Quod leges positivas humanas atti-
ner, de quibus primario proposita controver-
sia movetur, earum vis aut *dirigens* aut *cogens*
est. Illa dirigit in id, quod facere convenit,
& conscientiam obstringit. *Cogens* vero visua
ligat, ne quis contraveniat metu pœnæ, seu ipso
jure inflictæ, seu per sententiam infligendæ, a-
deoque transgressorem pœnæ temporali reddit
obnoxium. *Vis dirigens* quandoque directe
quandoque indirecte obligat. *Directe*, si ratio, cur
lege teneamur, in voluntate legislatoris sit posita;
Indirecte, si occasione legis saltem obligamur. Sic
v. g. subditus tenetur directe legibus pro territo-
rio in quo degit, conditis. Si autem non sub-
ditus juramento se obstringat, quod observare
velit leges provinciæ alienæ, iisdem tenetur qui-
dem, non tamen virtute per legem intentata, sed
vi juramenti.

§. IIX.

§. IIX.

Cum autem legis vis consistat in imperando, vetando, puniendo, *L. 7. ff. de LL.* Sequitur, quod Princeps seu legislator non teneatur vi legum suarum coactiva, etenim non agnoscit in terris superiorem, à quo cogatur, ac puniatur. Par in parem autem non habet imperium, multo minus inferior in superiorem.

§. IX.

Princeps ne quidem tenetur vi legum suarum dirigente, *directe*, seu virtute per legem intentata; Quia tota legis vis pendet à voluntate legislatoris; Ergo non alios obstringit, quam quos Legislator vult obstringere. Princeps scilicet simul superior ac obligans, iterumque inferior & obligatus esse nequit, cum leges non sibi sed subditis præscribat. Ergo ipse legislator lege sua non tenetur. Insuper ad legaliter obligandum, supponitur ex parte obligantis jus superius: Hinc Legislator non potest se ipsum obligare legaliter, quia se ipso non est superior. Cum etiam materia legis positivæ, extra suam dispositionem, sit indifferens, dici non potest princeps
pecca-

peccare, qui secus agit, ac leges positivæ, quas nemo ipsi præscribere valet, jubent.

§. X.

Quando lex non tangit Principem, sed respicit materiam, subditis propriam, tunc ne quidem indirecte tenebitur lege sua. Recta enim ratio non jubet, ut Princeps subditis suis in iis se conformet, quorum observantia non decet statum & dignitatem Principis. Sic quis negabit lata lege, ne quis venetur, principem tamen pro lubitu venari posse? Si legislator ulum purpuræ interdixerit, quis affirmabit, Principem hac lege teneri?

§. XI.

Quando materia legis est universalis, ac communis subditis & Principi, tenetur illa lege saltem indirecte, non quidem ex ea ratione quâ subditi, hi enim subsunt legibus, quia divinæ ordinationi consequenter legislatori iuste imperanti parendum est. Princeps vero, quia subest lumini naturæ, vi cuius bono publico consulere, ac subditos tum verbis, tum exemplis ad virtutem, legumque obedientiam flectere debet. Hinc digna vox Majestate Imperan-

B

peran-

perantis est, legibus obligatum se profiteri, nihilque magis imperio principis convenire creditur, quam leges, à quarum vinculo videtur immunis, servare. *L. 4. C. d. LL.* Idcirco Imperator Theodosius & Valentinianus rescripserunt in *d. l. 4.*, de *Authoritate juris nostra dependet auctoritas*. Quasi dicant, cum nullius magis intersit, quam Principis, legibus constare auctoritatem, ipse eam augere debet exemplo obsequii sui. Inde Cyrus dixit: *neminem debere suscipere Principatum, nisi melior his, in quos susciperet.* Sentiens hoc esse principis unicum munus, aliis prospicere, & publicis consulere commodis, id autem non potest, nisi qui sapientia, vigilantia, animique integritate & virtute ceteros superet. *Et Münsterus l. 5. c. 17. in Cosm. ait: mirabile est, Ægyptios Reges non ex voluntate, sed ex lege vitam privatam egisse, & veluti privatos teneri legibus, neque id inique ferebant, existimantes, parendo legibus se beatos fore.* Hac usi benevolentia Reges, omnium benevolentiam adeò assecuti sunt, ut non solum sacerdotibus, sed singulis Ægyptiis, major Regis quam uxorum filiorumque inesset cura. *Et sic, dicente quodam, omnia honesta & justa esse regibus, bene subjecit Rex Macedonum,*

donum Antigonus: barbarorum hæc vox est, nobis sola honesta pro honestis, non enim Rex honesti justique regula, sed honesti justique minister.

§. XII.

Certe nihil æquius est, quam ut quod quisque juris in alterum statuerit, eodem ipse utatur. Quis enim aspernabitur, idem jus sibi dici, quod in alios tulerit? Quibus congruit *cap. 6. X. de Constit.* Et divus Pertinax in sua oratione expressit, non admissurum se hæreditatem ejus, qui litis causa Principem reliquerit hæredem, neque tabulas non legitime factas, in quibus ipse ob eam causam hæres institutus erat, probaturum: Neque ex nuda voce hæredis nomen admissurum: neque ex ulla scriptura, cui juris autoritas desit, aliquid adepturum. *§. fin. Inst. quibus mod. testam. infirm.* Quæ leges, similesque, quamvis sint propriè positivæ, ac ab omni necessitate juris naturalis sejunctæ, sicut & illæ: cum ex temporum spatiis actus legitimos metimur, aut cum leges de solennibus testamentorum feruntur, in quibus autoritas Legislatoris pro ratione est;

B 2

Nihil-

Nihilominus Divi Severus & Antoninus sapissime rescriperunt: *Licet legibus soluti simus, attamen legibus vivimus. d. §. fin. l. 3. C. de testam.* Quia hac potestate in detrimentum & incommodum subditorum uti noluerunt.

§. XIII.

Huc pertinet *l. 4. C. ad L. falcid.* ubi in legatis principi relictis falcidia obtinet. *L. 8. §. 2. ff. de inoffic. testam.* ubi principe hærede instituto testamentum nihilominus inofficiosum dicitur. *d. l. 3. C. de testam. & l. 23. ff. de legat. 3.* ubi ex testamento imperfecto hæreditatem sibi vindicare nequit. *L. 43. in pr. ff. de vulg. & pupillari substit.* ubi homini sane mentis adimere testamenti factionem non valet. Et alia, in quibus ipsemet Princeps à sua exemptione abstinet, legem à se conditam factis & vita comprobata, recteque facere subditos illustri exemplo docet; quæ tamen omnia nullam in Principe legis observandæ necessitatem, sed debitum honestatis important, i. e. illum lege sua saltem indirecte teneri, denotant. Et si enim leges omnes ex recta ratione profisciscantur, adeoque Princeps quoque ex instinctu rationis ad earum

earum observantiam teneri videatur ; Attendendum tamen, eas non tam ex ratione, quam sanctione potestatem hanc habentis proficisci, neque omnes in ratione naturali, sed politica & civili, eaque pro ratione temporis & circumstantiarum mutabili fundari.

§. XIIIV.

His benè ponderatis, frustra recurritur ad *Cujacii l. 15. obs. 30.* interpretationem *L. Princeps 31. ff. de LL. & Novell. 105.* quam ita intelligendam esse putat, ut dicatur, *penes Principem esse omnem potestatem ferendarum, abrogandarum aut derogandarum legum;* Uti Augustinus ait in epistola quadam: Imperatorem non esse subjectum legibus, qui habet in potestate alias ferre leges; non temere quidem, sed ex justa causa, atque adeo confirmare etiam posse ea, quæ jure facta non sunt. Hoc enim non est in quæstione; Cum aliud sit leges posse ferre, vel latas tollere, aliud iterum legibus latis, & in vigore suo remanentibus teneri.

B 3

§. XV:

Angusta etiam nimis est Græcorum interpretatio, qui dicunt Principem Legibus pœnalibus solutum esse, ita, ut Princeps delicti à se commissi, pœnam legibus definitam non sustineat. Lex enim loquitur generaliter. Opinioni porro de Caduciariis, quam alii fovent, obstat, quod cesset omnis dubitandi ratio, cum de his non sit quæstio, & Princeps, legibus Caduciariis, utpote pœnalibus, vel ad fiscum locupletandum spectantibus, absque ullo dubio solutus est. Et quid singulare esset in Principe post abrogatas leges caducarias? *C. de caduc. toll.* Vultejus ad *d. L. Princeps* distingvit inter *legem Imperii* & *vocem imperantis seu regnantis*. Legem Imperij dicit esse, ut Princeps sit legibus solutus; Vocem regnantis nolle uti lege Imperij, sed velle legibus, quibus solutus est Princeps, vivere. Legem enim Imperij ita esse comparatam, ut nisi Princeps sit legibus solutus, non sit Princeps; Quo jure etiam posset uti, si veller, sine exprobratione; Si nolit, hoc ipsi esse liberum, & tunc ipsum se sistere, non ut Principem,

cipem, sed ut quemvis alium de populo. Quæ assertio videtur quoad nonnulla capita, convenire cum conclusionibus à nobis antea datis.

§. XVI.

Hactenus de Principe soluto legibus in genere. Jam ad præsentem statum Imperij R. G. publicum specialiore sed brevem applicationem facere lubet. Recte vero Carpzovius ad *L. R. c. 12. sect. 2.* asserit, Imperatorem R. Legibus Civilibus quæ in imperio subditis lata, vel usu receptæ, solutum esse. Intelligitur hoc vel ex sola natura summi Imperij. Hinc in testando ad testamentarias, in judicando ad judiciarias solennitates Imperator non est obligatus, nec ordinem judicarium de jure positivo introductum observare tenetur, sed neglecto juris ordine ex æquo & bono procedit de plenitudine potestatis, ratumque habet processum, aliàs nullum ex defectu ordinis & modi procedendi, si saltem causæ merita sint justa. Exinde Doctores recte tradunt, Principi circa ordinem processus statuere licere, ita ut v. g. spoliatus ante omnia non restituatur, sed prius cognoscatur in petitorio. Ipla ratio publicæ utili-

utilitatis quandoque exposcit, ut Imperator ad ordinem judicarium, in causis præsertim arduis, non adstringatur, cum Imperii tranquillitatem rigori solennitatibusque juris longe præferre debeat, ut motus & turbæ evitentur R. I. de ann, 1648. in pr. & passim.

§. XVII.

Jam uti quidem summus in Imperio Princeps solutus habetur legibus civilibus & privatis, (id quod mox quoque de ipsis Statibus Imperij G. affirmabimus,) ita tamen Eundem obligari legibus Imperij publicis, nemo putato negabit, nisi omnem pudorem ejuvaverit. Sed veritas hujus rei, simulque modus obligationis istius evidentius elucescet, ubi ex doctrina politica quædam de affectionibus summi Imperij supposuerimus.

§. XVIII.

Nimirum populi interdum consultum non dicunt, absoluto cujusdam dominio rempublicam subicere, cum unius hominis judicium in dispiciendo eo, quod salutem publicam vel promovet, vel impedit, facile seduci soleat

soleat, neque omnibus ea sit animorum firmitas, ut in plena libertate ista, impetus passionum, quibus homines per omnem vitam abripi solent, compescere valeant; Nonnullos etiam Reges alti, quos gerunt, spiritus excitant, *ut plus ultra* adpirent, atque gloriæ præcipue bellicæ plus iusto avidi, in bella non necessaria ruentes, se, simulque Rempublicam periculo exponant.

§. XIX.

Porro, cum populis constet, certa instituta, certamque Rempublicam administrandi rationem genio suo, & naturæ Civitatis congruere; Hinc est, quod aliquando Principibus suis certum Imperii gerendi modum præscribant.

§. XX.

Hac ratione conquerendi causa. Illis non superest, quod ad aliorum Monarcharum exemplum rebus fungi nequeant. Nam uti per liberam populi voluntatem ad Reip. administrationem sunt vocati, ita si conditiones illæ præscriptæ ad palatum non erant, licebat regimen
C decli-

declinare, aut convincendi erant Ordines Reip.,
leges propositas iniquitate aliqua aut incon-
venientia laborare.

§. XXI.

Quod si semel circumscripta illa potestas
Principi novo placuit, integrum postmodum
Ipsi non erit, ut à rationibus ejusdem resiliat,
atque pro lubitu de summa rerum disponat,
subversisque legibus publicis plenam ac absolu-
tam majestatem, sive apertis ausibus, sive clan-
destinis machinationibus sibi vindicet.

§. XXII.

Fieri autem solet, ut summi Principes ad
Reipublicæ administrationem adstringantur
promisso vel *generali* vel *speciali*. *Illud* vel
tacite vel *expresse* dari potest. Frequentissi-
mum tamen est, ut expressis verbis illa gene-
ralis quoque promissio declaretur, & quidem
non sine juramento, ita ut plerumque simul
officia imperantis definiantur, v. g. ipsum sa-
lutem publicam procuraturum, bonos defen-
surum, malos coërciturum, jura omnium ac
singulorum tuiturum, & sic porro.

§. XXIII.

§. XXIIV.

His promissis Principem teneri, manifestum est, ita tamen, ut absolutum ejus imperium haudquicquam iisdem infringatur; Quoniam ad bene regendum quidem obligatus fuit, mediis tamen, quibus heic uti debeat, arbitrio ejus relictis. Proinde *conscientia ipsius* saltem stringi intelligitur.

§. XXIV.

Quod si facta fuerit à Principe *specialis promissio*, quâ nimirum rationes & media Remp. gubernandi simul accurate determinantur, v. g. se vectigalia & tributa nova non impositurum, foedera cum exteris non facturum, militem extraneum in Remp. non vocaturum, neminem feudis & bonis semel partis privaturum &c. Tunc iterum videndum, an Collegium certum fuerit constitutum, cujus consensum imperans debeat requirere, ubi futura tempora ab istis promissis iubeant recedere; (Nam his semper tacita inesse videtur exceptio: *ni salus publica aliud poscat.*)

C 2

§. XXV.

§. XXV.

Hoc si factum deprehendatur, vel etiam ubi Princeps profiteatur, se cum populo in certas præscriptas leges *per modum pacti* convenisse, tunc strictissimo vinculo ad has censetur teneri, ita ut si iis vim fecerit, non tantum reus habeatur violatæ fidei, sed etiam liberum sit populo, dissoluto per culpam Principis pacto, quod circa imperandum & parendum antea fuerat initum, obsequium huic in posterum negare atque quæ ipse fortassis contra *Temp.* aut membra hujus susceperit, irrita & nulla declarare.

§. XXVI.

Patet hoc ex natura pactorum. Interim utut speciale illud promissum obstet, quo minus *absolutam* Princeps potestatem habere queat, *summum* tamen ejus Imperium propterea esse non desinit. Non enim sequitur: Hic non potest circa omnia regni negotia libere disponere, ergo non habet summum imperium, ergo sum ipso superior, aut ipsi prorsus æqualis. *Summum* certe & *absolutum* non sunt

sunt unum & idem ; *Illud* arguit absentiam
superioris vel æqualis in eodem ordine ; *Hoc*
autem facultatem designat , pro lubitu exer-
cendi jura majestatica , ita ut imperata nostra
citra ullam tergiversationem vel provocatio-
nem ceteri lequi teneantur , non nisi parendi
gloria ipsis relicta.

§. XXVII.

Jam ad summum Imperii R. Germ. Prin-
cipem breviter hæc applicabimus. Inter o-
mnes vero constat , coronam Eidem Cæsaream
non prius imponi , quam in *Capitulationem* ,
quam vocant , solenniter juraverit. Non jam
disquirere vacat , à quo tempore mos ille præ-
cise invaluerit , neque tamen incongrue Seve-
rinus de Monzambano autumat , probabile
esse , antiquissimis temporibus jamjam à proce-
ribus Germaniæ juramento ab omnibus fere
Christianis Regibus præstari solito , hanc et-
iam fuisse clausulam insertam : Quod Rex ve-
lit jura omnium & singulorum Germaniæ ci-
vium conservare , laudabiles & receptas in
Imperio consuetudines tueri &c. ; An vero an-
te Caroli V. tempora peculiare quædam leges

additæ & scripto quidem comprehensæ, id quidem non latissimè. Proinde hoc saltem pro certo haberi posse, quod Carolo V. ad Imperium vocato solennis formula fuerit præscripta, barbara voce *Capitulatio* dicta.

§. XXVIII.

Quod institutum per Electores postmodum ad nostra usque tempora continuatum, tanquam laudabile & saluberrimum Puffendorffius merito deprædicat. Nam ad existimationem Ordinum utique facit, ut, cum sibi tanquam Monarchiarum aliarum subditis pro lubitu imperari nolint, non credantur ex contumacia, aut mera usurpatione illud facere, sed quia in tales leges & condiciones Imperatorem sibi elegerunt. Huic autem nulla relinquitur causa querelarum, quod ex proprio iudicio agere nequeat cum iis, qui se Ipsi subjectissimos multo cum verborum strepitu profitentur, sub initium enim Capitulationis ingenue pronuntiat, se in has leges Imperium ex libera voluntate accepisse, atq; de iisdem cum Electoribus pro se & omnibus Principibus ac Statibus Imperii convenisse. Quemadmodum igitur

novum & lessionem in comitiis art. 43. d.
Cap.

§. XXX.

(2) Observandum, quod sicuti in Capitulatione accurate præscribitur norma administrandi Imperii, ita in exercendis potioribus Juribus ad Electorum, vel etiam reliquorum interdum statuum Consensum Imperator adstringatur, wir sollen und wollen auch in wichtigen Sachen / so das Reich betreffen / und von hoher Präjudiz und weiten Aussehen sind / bald Anfangs die Churfürsten als Unsere innersten Rätthe vernehmen / auch nach Gelegenheit der Sachen / Fürsten und Ständen rathbedenkens Uns gebrauchen / und ohne Dieselbe hierinnen nichts vornehmen. *conf. art. 3. 10. 12. 13. 15. 16. 17. 20. 27. 28. 29. 32. 33. 37.*

§. XXXI.

(3.) Attendendum, quod Imperator profiteatur in proœmio Capitulationis, se per modum pacti ad articulos præscriptos velle obligari, daß wir Uns mit Denselben 2c. Beding- und Pact weise dieser nachfolgenden Articula verein-

einiget / verglichen / angenommen und zu-
gesaget.

§. XXXII.

Hæc si benè pensitemus, junctis quæ su-
pra §.20. dedimus, principiis politicis, nullo ne-
gotio colligimus, obligari Imperatorem ad Ca-
pitationem ex lege naturali, ita, ut actiones E-
jus publicæ, non simpliciter committantur Ipsius
conscientiæ, sed ut potius actus omnes, quos
contra eandem susceperit, ipso jure sint nulli.
Docet hoc imprimis *art. 37. Cap. Jos.* Wir
wollen und sollen auch in dieser unserer Zu-
sage der Wahl-Capitulation oder güldnen
Bull, der Reichs-Ordnung / oder wie die-
selbe inskünftige geändert und verbessert
werden möchten ꝛ. auch andere Gesäze und
Ordnungen / so jeko gemacht oder künfftig
durch uns mit der Churfürsten / Fürsten /
auch andern Ständen des Reichs / Rath
und Zuthuung möchten aufgerichtet werden/
zu wieder / kein Rescript, Mandat oder Com-
mission ausgehen lassen &c. Da aber die-
sen und andern vorerwehnten Articula und
Puncten einiges zuwieder erlanget / oder aus-
gehen

gehen würde / das alles soll krafftloß / todt/
und ab seyn / im massen wir es auch jezzo
als dann / und dann als jezzo hiermit cassi-
ren / tödten und abthun zc.

§. XXXII.

Ergo, ut ab odii plena voce exauctoratio-
nis abstineamus, putamus, quod *vi sanctita*
in allegato articulo *nullitatis actuum contra*
Capitulationem susceptorum, integrum sit Or-
dinibus Imperii, vi etiam bellica resistere inju-
stis Cæsaris moliminibus, qualia quidem vix
præsumi debent à Principe vere bono.

§. XXXIII.

Hactenus disquisivimus, an & quomodo
Capitulatione teneatur summus in Germania
Imperans? Brevissimis adhuc videndum, an &
quomodo idem obligetur ad alias leges funda-
mentales Imperii, v. g. Auream Bullam, Pa-
cem Profanam, Pacem Relig., Pacem West-
phal. cam, & alios Recessus Imperii?

§. XXXV.

Citra hæsitacionem vero heic idem, quod
supra

supra de Capitulatione sentimus; Nimirum
servare leges illas omnes debet, non tanquam
leges stricte dictas, quæ à superiore profici-
cantur, sed tanquam pacta, (quemadmodum
universum jus Publ. Germ. videtur esse pacti-
tium;) Quod si iisdem contrarii quid statue-
rit, irritum atque nullum hoc fore declaratur
art. 37. Cap. Jos. juncto art. 2.

§. XXXVI.

Patet ita simul, ab obligatione ista ad leges
fundamentales Imperij, inconvenienter inducere
personatum Hippolitum à lapide: Quod sit
Imperator Ordinibus inferior. Utut enim
Capitulatio, & vinculum, quo ad reliquas
leges publ. adstringitur, absolutum Ipsi non
permittant Imperium, summam tamen Eidem
Majestatem negare ideo non possumus, cujus
affectiones sunt: Quod sanctus sit, & eminenti-
ori quodam modo inviolabilis, quod ne-
mini tanquam superiori rationes reddat, quod
summa per Imperium existimatione & præce-
dentia gaudeat &c.

§. XXXVII.

Sed transeamus nunc ad Status Imperij
D 2 Germ.

Germ. Quæritur, quibus hi adstricti vivant legibus, & quomodo?

§. XXXVIII.

Juvabit autem paucissimis heic antea considerasse, quænam sit forma Imperii Germanici? Ubi quidem diversissimas deprehendimus scriptorum sententias, certissimo argumento Reip. valde irregularis.

§. XXXIX.

Facile tamen patet, ad leges absolutæ Monarchiæ eandem nequicquam quadrare, unde nec Aulæ Cæsareæ placuit illa hypothesis à Reinkingio, Stamlero & aliis defenta, *Kulpif. ad Monzamb. P. 2. c. 6. §. 6.* Frustra enim heic, quid definiveris juxta legem Regiam, vel juxta ideam antiqui R. Imperii, vel ex visione Danielis, vel ex eo, quod Imperator non nisi Deum & ensẽ superiorem agnoscat, vel ex titulis Imperatoris imperiosis, iterumque ex subjectionis formulis statibus Imperij usitatis.

§. XXXX.

illi qui Monarchiam limitatam adstruunt, proba-

probabilioribus argumentis utuntur, pariterque qui pro Aristocratia pugnant; Enimvero, quemadmodum ad ea quoque facile respondetur, ita operæ pretium non est, ut contra *Relfendlo* (sive *Rosenfeldium*) disputemus, qui *Democratiam Germaniæ* affingere voluit.

§. XXXXI.

Sua sponte etiam cadunt argumenta eorum qui mixtura quadam delectantur. Unde nos subscribimus sententiæ, quam *Pufendorf* sub *Monzambani* nomine 1661. protulit, quamque ante ipsum *Conringius* *Dissert. de Ducib. & Comitib. item de Negot. Convent. Imp.* porro in not. ad *Lampad.* recte quidem magis foverat, quam vero *Rachelius* in *Otio Noviomag.* indeque *Illustr. Dn. Thomasius* nec non *Excell. Dn. D. Titius* aperte amplexi sunt.

§. XXXXII.

Nimirum juxta regulas sanioris Politicæ, Germania simplicibus civitatibus accenseri nequit, simul vero colligimus ex historia pacis *Westph.*, vel ex Ipso Instrumento pacis, item ex *Capitulationibus &c.* Quod Ordines Imperij

rii singuli exerceant Territorialem Superioritatem jure proprio, ita ut à nemine tanquam à superiore dependeant. Præterea tamen ex historia Comitiorum constat, quod in nonnullis negotiis Publ. Imperij, velut in commune concludi soleat. Unde recte argumentamur: *Ubicunque Imperium civile à pluribus proprio jure domi exercetur, in quibusdam vero negotiis velut in commune consulitur, ibi forma Reip. obtinet Systematica; Atqui in Germania &c. Ergo.*

§. XXXXIII.

Quando inde perspicimus, systema illud non ex pacto expresso, sed ex Monarchia degenerante ortum fuisse, id quod simul ex Schematibus Monarchicis judicamus, quæ latè manifestantur per titulos Imperatoris imperiosos, per subjectionis formulas Statibus Imperij solennes, per investituræ ceremonias & homagium ab Ordinibus Imperij præstari solitum; Tunc sine hæsitatione pronuntiatur: *Esse Germaniam Rempublicam irregularem fluctuantem inter Monarchiam & Systema Rempublicarum.*

§. XXXXIV.

§. XXXXIV.

Jam facilius intelligemus, quibus Legibus, & quâ ratione iisdem subsint Status Imperij? Scilicet non tenentur Legibus Civilibus. Adstruimus supra idem de Imperatore, non quidem argumento *l. penult. C. de Donat. inter virum & ux.* (quid enim opus, ut ad Leges Civiles heic recurramus?) *sed propter affectiones summi Imperij.* Ita pari ratione pro Statibus Imperij pronuntiandum, qui certe *plus valent in suis Territoriis, quam Imperator in Imperio.*

§. XXXXV.

Sic testamenta valida condent, sine solennitatibus Juris Civilis. Quare Caroli Austriaci, Marchionis Burgaviensis testamentum omnibus testibus destitutum, pro legitimo & valido declaratum fuit abs Facultate Juridica Tubingensi, referente *Mylero ab Ebreub. P. 1. c. 26, de Princ. & Stat. I.* Sic donationes absque legitima insinuatione valebunt, & in universum Principes Imperij in suis actibus observare non tenentur leges privatas, nisi fortassis una vel altera legibus fundamentalibus atque ultro-nea approbatione sufficienter sit confirmata.

§. XXXXVI.

§. XXXXVI.

Equidem quatenus Ordines Imp. contrahunt matrimonia, testamenta condunt, tutores constituunt, &c. eatenus ut privati spectantur, adeoque Juri privatorum subesse videntur. Ast cum imperandi conditio simul in iisdem concurrat, inde est, quod circa actus illos privatos non nisi legum divinarum, nulla autem humanarum attendatur authoritas. In arbitrio tamen Principis erit positum, an ultro has etiam sequi velit.

§. XXXXVII.

Licebit quoque Statibus Imp., leges provinciales condere, Juri communi contrarias, in Camera tamen Imperiali, ubi lites subditorum eo delatae fuerint, valituras, sine Imperatoris concessione speciali. *Ord. Camer. P. 1. t. 57.* Accurate hæc respectu Juris Civ. Canonici & Feudalis discussit *Dn. D. Titius in specimine Juris publ.*

§. XXXXVIII.

Recessibus Imp. teneri Status, certum est. Interim quaritur: annon interdum iisdem quo-

quoque soluti dici debeant? Et respondetur, quod sic, quatenus nempe iisdem de rebus privatis, v. g. de usurarum quantitate, de forma processus privati &c. deciditur.

§. XXXVII.

Nimirum obligant quidem Recessus I. singulos status per modum conventionis, quatenus iisdem statuitur de negotiis statum publicum Reip. aut personas ipsas Statuum tangentibus; Non vero, quatenus agitur de administratione propriorum Territoriorum. Hæc enim uti ab arbitrio cujusvis Status pendent in Germania, per ea que supra §. 45. diximus, ita nec Imperatoris nec aliorum Constatuum interest, quænam provincialia statuta circa causas privatorum vigeant in certo Territorio.

§. L.

Proinde tacitum Imperatoris & Constatuum consensum habere præsumitur Status I., ubi usu exigente contra tenorem Recessus I. certi, novas leges in territorio suo subditis præscribit. Neque opus, ut contra Recessum illum, cum promulgaretur, protestationem solennem interposuerit.

§. LI.

Imo nulli dubitamus, quin Ordines I. multis hodie soluti sint Recessuum Imp. capitibus, quæ non tam territoria Principum, quam ipsum statum publicum Imp. concernunt, quæque olim fortassis

E

reli-

religiose fuerunt observata, nostris autem temporibus usum amiserunt, vel etiam ita sunt comparata, ut effectum intentatum sortiri nevtiquam valeant, postquam facies & forma Reip. Germ. immensum quantum fuit immutata.

§. LII.

Pleraque certe leges publicæ ob irregularem structuram Imperii nostri, magis accedunt ad pacta, quam ad leges proprie dictas. Iam uti paciscentium scopus tolet omnino esse utilitas publica; Ita apparet facile, hos nolle legibus istis vim inesse diutius, quam quousque intentata utilitas, per eandem obrineri queat. Utilitas vero legibus intentata tamdiu speratur, quamdiu status idem rerum fuerit. Hoc mutato, ipsæ etiam leges alterantur & mutantur ultro, nec opus est, ut expressa mutatio solennis instituta fuerit.

§. LIII.

Frustra igitur quidam ex *L. sancimus 27. C. de testam.* decantatum illud crepant Brocardicum: *Quod non mutatum est, cur stare prohibeatur.* Estimandæ potius sunt leges à nostro tempore remotæ ex statu præsentis. Sed plerique legum publicarum interpretatores sine cognitione status publici versantur, inde est quod circa usum & vim legum dignoscendam plerumque turpiter hallucinantur.

§. LIV.

s. LIV.

Sic valde errant, qui Status I. post pacem Osnabrugensem teneri putant *Recessu I. de A. 1555. §. 1vo sic aber item Recessu I. de A. 1560. tit. Verzeichniß etl. Punkten* ubi Imperatoris vel saltem Ducis Circuli contentus necessarius dicitur esse Principi, milites conscripturo.

s. LV.

Simili ratione, si Principes illos, quorum Territoria Electores, vel horum Legati, Imperatorem novum electuri, pertransiunt, ad *conductionem in A. B. propter securitatem publ. injunctam*, hodiè obligatos esse existimes, æque ridendus eris, ac illi, qui juxta rigorem *Aureæ B. aqua & pane cibare velint Electores, ubi intra 30. dies electionem Cesaream non perfecerint.* Plura de hac materia dixi in *disputatione de historia Aureæ B., anno 1696, sub meo Præsidio Lipsiæ habita.*

s. LVI.

Sane elapsa sunt illa tempora, quibus Principes in pœnam turbatæ pacis publ. cogebantur *canem scabiosum portare*, cujus rei memorabile exemplum de Comite Palatino quodam legisse memini in tractatu *Crusij de Portatione Canum*, qui extat in ejus opusculis *juridico politicis.* Elapsa etiam illa secula, quibus *R. I. de a. 1512. tit. 4. & reform. pol. tit. 6.* fiscalis Imperii jubebatur *inquirere in*

*blasphemantes Principes & Electores, quibusque
solennes potationes in Imperio prohibita.*

§. LVI.

Et tamen illæ ipsæ leges nullis unquam
contrariis legibus fuerunt abrogatæ. Quis vero
diceret, eas adhuc hodie valere, mutato statu pu-
blico?

§. LVII.

Manifestum igitur est, tacite sæpe à legum vi li-
berari Status I., pro mutatione temporum. Sic inter
reservata quondam Cælareæ collocatum fuit *Jus*
dandi civitatem, ita ut Statibus heic nihil juris
competeret. Enim vero, quis dubitet, cum per
Pacem Olm. concessisset Ordinibus Imp., *Territori-*
alis superioritas, cum omnibus regalibus (exceptis
quidem iis, quæ expresse *reservata* sunt,) quis in-
quam dubitet, tacite etiam *Jus dandi civitatem* I-
psis fuisse datum, præcipue cum *Jus fortalitiarum*
sine contradictione extruendorum Ipsis eadem pa-
ce Westphal. fuerit concessum, ita ut non am-
plius opus habeant, cum Mylero ab Ehrenb. pro-
vocare ad *arg. l. sacra 9. ff. muros. 4. D. de rer.
divis. l. per provincias 10. C. de adif. privat.*

§. LVIII.

Plura exempla in rem præsentem adducere
possem. Sic curiosam invenisse memini medita-
tionem in *Disputatione L. Brunnemanni, de Jure*
fæde-

fœderum Statibus I. competente, ubi disputatur, an Status I., quibus art. 8. I. P. §. gaudeant jus fœderum pangendorum datur, hodiernum teneantur ad clausulam dicto §. gaudeant adjectam: Salvo tamen per omnia juramento Imperatori & Imperio præstito. Qua occasione Brunnemannus juramenti hujus naturam, Territorialis superioritatis vim, & judiciorum Imperii publicorum inefficaciam cum cura intuetur,

§. LIX.

Enimvero cum omnibus ferè adminiculis sîm destitutus, dum theses has inaugurales per festinationem, & quasi aliud agendo, conscribere debeo, simulque tempore nunc me omni exclusum videam, vela contraho. Hanc saltem adhuc repeto in usum præsentis materiæ regulam: *Si de juribus hodiernis Statuum Imperii, horumque à legibus publicis exemptione solide judicare velis, necessum est, ut non ad antiquiora tempora, quam ad tempus Instrumenti Pacis VVestph. descendas, neque in vigore credas esse leges illas que solenniter non abrogata.*

COROL-

COROLLARIA.

Jus publicum à Politico tractari potest, imo debet.

Forma Imperij R. Germ. non est Monarchica, nec Aristocratica, nec mixta, sed irregularis, fluctuans inter monarchiam & systema rerump.

Electoꝝ omni jure competit facultas præscribendi Imperatoꝝ Capitulationem, sine consensu reliquoꝝ Statuum, qui proinde jus Concapitulandi frustra urserunt superiori seculo.

Possunt Status Imp. condere leges provinciales contra jus commune.

Idem facient contra Recessus Imp. in quantum ibi disponitur de causis privatis, v. g. de quantitate usurarum, de forma processus &c.

Possunt

Possunt Status Imperij dare Civitatem sine requisito consensu Imperatoris.

Pupillo Electorali potest dari Tutor testamentarius.

Faciunt status I. testamenta valida sine solennibus juris Civilis.

Capitulatio derogat Imperio Cæsaris absoluto, non tamen summo.

Origo superioritatis Territorialis à temporibus Conradi I. minus bene derivatur.

Est superioritas Territ. jus majesticum, quo singuli status proprio jure territoria sua administrant ita, ut à nemine tanquam à superiore dependeant; Vi ejusdem quoque in Comitibus Imperij voto & sessione gaudent.

ULB Halle

005 355 370

3

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA, 1709, 5
6

De
**PRINCIPE LEGIBUS
SOLUTO,**

Quam
DIVINA ANNUENTE GRATIA,
*RECTORE HUIUS UNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO,
REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO DOMINO,
DOMINO*

PHILIPPO WILHELMO,
S. R. I. COMITE de BOINEBURG,

SACRAE CAESAREAE MAJESTATIS CONSILIARIO INTIMO &
CAMERARIO, nec non METROPOLITANARUM ECCLE-
SIARUM MOGUNTINAE & TREVIRENSIS CA-
NONICO CAPITULARI SENIORE,
EMINENTISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS MOGUNTINI CON-
SILIARIO INTIMO, ac CIVITATIS TERRITORIIQUE
ERFURTENSIS PRO-PRINCIPE &c. &c.
PRO-RECTORE MAGNifico,

DN. JOANNEPHILIPPO Streit/J. U. D.

*Regiminis Electoralis Moguntini Consiliario, & Facultatis
Juridicae p. t. DECANO,*

Ext[ra] DECRETO & AUTHORITYTE MAGNIFICI J[ur]torum ORDINIS
IN ACADEMIA ERFURTENSI,

PRO LICENTIA,

*Summos in Utroque JURE HONORES & PRIVILEGIA
DOCTORALIA capessendi,*

In Auditorio Juridico Majori

Die 17. Aprilis 1709. horis consuetis
publicè defendet

JOHANNES CHRISTIANUS Schelle/
In Acad Lipsiensi Moralium & Politicae P. P. Ordin.

ERFORDIAE, Typis Groschianis, Acad. Typogr.

